

ПРОГРАМА
ЗА
НАДЗОР НА БОЛЕСТТА ЛЕПТОСПИРОЗА
В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2019 – 2021 г.

1. Идентификация на програмата:

Държава членка: **Република България**
Болест: **Лептоспироза**
Период на изпълнение: **2019 – 2021 г.**

Законови разпоредби:

- Закон за ветеринарномедицинската дейност (ДВ 87/1 Ноември 2005 в сила от 1 Май 2006, *изм. ДВ. 95/1 Декември 2009*)

За контакт:

Отдел „Здравеопазване на животните“ (ЗЖ), Дирекция “Здравеопазване и хуманно отношение към животните, и контрол на фуражите”
Българска агенция по безопасност на храните
бул. „Пенчо Славейков“ 15А
1606 София, България
тел. +359 2 915 98 42
E-mail: AHWFC@bfsa.bg

2. Описание на програмата

Програмата определя надзор на лептоспирозата по селскостопанските животни в Р България.

Цели на програмата:

- Надзор на лептоспирозата по селскостопанските животни, с оглед предотвратяване появата на аборти и смъртност при селскостопанските животни.
- Предприемане на своевременни предпазни мерки за ограничаване на разпространението на инфекцията, контаминиране на околната среда и намаляване популацията на гризачите - основен резервоар на лептоспири и източник на инфекция за хората.

Програмата включва:

- серологично изследване на 10% от кравите, всички нерези и 5% от свинете от племенните и основните стада.
- двукратно серологично изследване на всички абортирани животни непосредствено след аборта и повторно изследване след 10-15 дни.
- двукратно серологично изследване на всички мъжки разплодни бици отглеждани в регионалните дирекции по селекция и репродукция към ИАСРЖ;

За своевременно лабораторно доказване на лептоспироза се вземат и изпращат в НРЛ "Лептоспироза по животните", НДНИВМИ, бул."П.Славейков"15, София следните материали:

- ✓ кръв за културално изследване, взета по стерилен начин от болни животни с повишена телесна температура;
- ✓ урина за микроскопско и културално изследване;
- ✓ органни проби - парченца черен дроб или бъбрек, консервирани в 10% формалин за хистологично изследване на умрели или заклани животни;
- ✓ абортирани фетуси или преждевременно родени приплоди - живи или до 2-3 часа след смъртта за микроскопско или културално изследване.

3. Описание на епидемиологичната обстановка в страната:

Лептоспирозата е бактериална инфекция с множество механизми, фактори и пътища на предаване. Причинява се от различни серовари на род *Leptospira* и протича с разнообразни клинични форми. Лептоспирите биват патогенни *Leptospira interrogans*/ и сапрофитни *Leptospira biflexa*/. Съществуват 202 патогенни серовара и 23 серогрупи. Всеки серовар лептоспири циркулира в популацията на определен вид животно. Възможна е миграция на отделни видове лептоспири от популацията на един вид гостоприемник в друг.

Човекът и животните се заразяват с лептоспири при директен контакт с контаминирана урина или индиректно - с контаминирана вода и почва. Леталитетът при хората е между 5 и 30%.

За първи път в България А. Прокопанов изолира *Leptospira canicola* от куче.

Гостоприемници на лептоспирите са бозайници и хора, а също така риби, рептилии и птици. В литературата е посочено голямото значение, което имат болните и преболели животни за разпространението на лептоспирите. Важен епизоотологичен момент в развитието на това заболяване играят различни видове диви

животни и особено мишевидните гризачи, които се явяват природен резервоар на заболяването. Самите те не боледуват, но могат да отделят причинителя в продължение на месеци, а понякога и цял живот. Смята се, че различните серовари проявяват афинитет към определен вид гостоприемник, въпреки че могат да причиняват заболяване и при други животни и хора.

Основен възбудител на лептоспирозата по селскостопанските животни на територията на Р България е серовар *Pomona*. Второ място заема *Tarassovi mitis*/, въпреки че с променените условия и климат не е изключено и други серовари да бъдат причина за заболяване.

Главен източник на лептоспирите от сероварите *Pomona* и *Tarrasovi* у нас са свинете. Болните и преболедували животни са лептоспироотделители и посредством урината контаминират околната среда.

При хората водеща е етиологичната роля на *L. pomona* /60,7%/ следвана от *L. icterohaemorrhagiae* /6,4%/, *L. sejroe* / 3,8%/ и *L. australis* /3,8%/. Водещата роля на *L. pomona* е свързана със свиневъдството. Високата заразеност на свинете у нас е доказана при изследванията на Митов и кол., които намират че 64% от животните са серопозитивни по отношение на *L. pomona*.

За разлика от класическото описание, лептоспирозата по животните протича с не особено типични клинични прояви. Единствените признаци за нея са абортите / с иктерус на плода/ и в някои случаи хематурия при кравите и внезапна смърт при телетата. Иктерусът се установява след аутопсия. Високата температура и хематурията са основни симптоми при телетата, но често остават незабелязани.

Данните за починалите хора от лептоспироза у нас за периода 1952-2011 година са 71, а смъртността варира от 0 до 0,09 ‰. В етиологичната структура на лептоспирозите при човека преобладават серогрупите:

- *Gryppotyphosa*
- *Pomona*
- *Icterochaemorrhagiae*
- *Canicola*
- *Sejroe*

В таблицата по-долу са посочени за резултатите от мониторинга за периода 2012-2017 година.

Вид животни	2012			2013			2014		
	Брой изследвани	Серопозитивни	%	Брой изследвани	Серопозитивни	%	Брой изследвани	Серопозитивни	%
ПЖ	18695	247	1,32	3 093	4	0,129	925	7	0,76
свине	816	3	0,38	305	2	0,66	76	7	9,21
коне	64	60	93,75	36	5	13,9	85	42	49,4

Вид животни	2015			2016			2017		
	Брой изследвани	Серопозитивни	%	Брой изследвани	Серопозитивни	%	Брой изследвани	Серопозитивни	%
ПЖ	5489	0	0	9928	117	1.18	10138	66	0.65
свине	78	0	0	1401	10	0.71	1895	0	0

Серореагенти срещу следните серовари лептоспири:

Район	Вид животно	Серовар
Враца	ЕПЖ и Свине	<i>Pomona, Baraviae</i>
Варна	свине	<i>Pomona</i>
Пловдив	ЕПЖ	<i>Pomona</i>
Монтана	ЕПЖ	<i>Pomona, Baraviae, Canicola</i>
Пазарджик	ЕПЖ Свине	<i>Pomona, Canicola, Hardjo</i>
София	ЕПЖ	<i>Baraviae, Tarassovi</i>
Видин	ЕПЖ	<i>Hardjo, Tarassovi, Pomona</i>
Перник	ЕПЖ	<i>Canicola</i>
Стара Загора	Коне	<i>Pomona, Copenchageni, Canicola, Tarassovi, Hardjo, Baraviae, Bratislava</i>

4. Мерки предвидени в програмата

4.1. Компетентни органи, извършващи надзора и координирането на отделите, отговорни за изпълнението на програмата:

- Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ) към Министерството на земеделието, храните и горите;
- 28 Областни дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) към БАБХ;
- Национална Референтна Лаборатория по лептоспироза по животните към Националния диагностичен научноизследователски ветеринарномедицински институт /НДНИВМИ/, София, бул. „П.Славейков” № 15, тел. 02 952 12 77;
- Районна изпитвателна лаборатория гр. Велико Търново, ул. „Славянска” N 5, тел.: 062 62 02 75;
- Районна изпитвателна лаборатория гр. Стара Загора, бул. „Славянски” N 58, тел.: 042 63 41 04.

4.2. Описание на географските и административни области, в които ще се изпълнява програмата:

Регионалните структури на БАБХ отговарят на административните области на страната – в административно отношение Р България е разделена на 28 региона, като във всеки един от тях ще се изпълнява програмата за надзор на лептоспирозата по селскостопанските животни.

4.3. Система за регистриране на животновъдните обекти:

Съгласно чл. 51, ал.2 от ЗВД, БАБХ е официалният компетентен орган за идентификация на животните, който поддържа интегрираната информационна система с данни за идентифицираните животни и за животновъдните обекти. Редът за идентификация, регистрация и възможностите за достъп до информационната система е определен с Наредби на министъра на земеделието и храните. (Наредба № 61/9.05.2006 за условията и реда за официална идентификация на животните, за които не са предвидени изисквания в регламент на европейския съюз и Наредба № 6/08.10.2013 г. за изискванията към средствата за официална идентификация на животните и използването им, условията, реда и контрола по събиране, въвеждане, поддържане и използване на информацията в интегрираната информационна система на Българска агенция по безопасност на храните.

Съгласно чл. 51, ал. 1 от Закона за ветеринарномедицинската дейност, животновъдните обекти са предмет на задължително регистриране.

В централната база данни са отразени регистрите на всички животновъдни обекти за едри и дребни преживни животни и свине.

4.4. Система за идентификация на животните:

БАБХ поддържа компютърна информационна система за въвеждане на данни за идентифицирани животни, техните собственици и регистрираните животновъдни обекти. Модула е разработен за регистрация и нотификация на движението на животните и за други данни. Системата за идентификация на животни във фермите включва данни за гледачите на животните, местонахождението, движението на животните, здравния статус и ветеринарните дейности.

Изискванията за идентификацията и средствата за идентификация на дребните и едрите преживни животни и свине са определени в Закона за ветеринарномедицинската дейност и Наредба № 61/09.05.2006 и Наредба №6 от 2013 г.

Едрите преживни животни трябва да бъдат идентифицирани до 5-я ден от тяхното раждане, но във всички случаи идентификацията трябва да бъде извършена преди напускането на животните на фермата. Ушните марки се поставят от регистриран ветеринарен лекар. Ушните марки съдържат следната информация: кода на Р България "BG"; двуцифрен код; шест цифрен сериен номер.

Дребните преживни животни се идентифицират до 5-я от тяхното раждане, но във всички случаи преди напускането на фермата. Идентификацията се извършва с комплект ушни марки състоящ се от обикновена и електронна ушна марка. Структурата на номера е BG последвано от трицифрен код, последвано от 9 цифров пореден номер. В електронен формат абревиатурата BG се записва в информационната система като 100.

4.5. Обявяване на заболяването :

Лептоспирозата е включена в Приложение 3 към чл.6, ал.1 на Наредба № 23/14.12.2005 като заболяване, подлежащо на задължително регистриране в месечните и годишни отчети на Дирекция ЗХОЖКФ (*публикувана в Държавен вестник 6/20.01.2006*), транспонираща Директива на Съвета 82/894/ЕЕС от 21 декември 1982 г. за обявяването на заразните болести на територията на Общността.

4.6. Надзор

Надзорът на лептоспирозата, се извършва съгласно Глава VI, раздел I, чл.117 /1/ от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

4.6.1. Надзор на лептоспироза за календарна година

Ежегодно се вземат кръвни проби за серологично изследване от 10% от кравите, всички нерези и 5% от свинете майки, за календарна година необходимият брой проби, разпределени по области, са според т. 5.

4.7. Ерадикация

4.7.1. Мерки при потвърждение на случай на лептоспироза:

4.7.1.1. Описание:

- Критерии за поставяне на диагноза лептоспироза са следните:
- При установяване на лептоспири в кръв, урина, суспензия от паренхимни органи на абортиран плод или умрели животни
- При изолиране на лептоспири от изследваните материали;
- При установяване на лептоспири в хистосрезове от паренхимни органи;
- При серологично изследване чрез реакция микроаглутинация /ПМА/ се приема за положителна, когато се установи титър на антителата 1:200 и нагоре и при повишаваенн на титъра при повторно изследване след 7-10 дни;
- Установяване на серореагенти в титър над 1:3 200.

5. Цели за изпълнението на програмата

Ежегодно се вземат кръвни проби за серологично изследване от 10% от кравите, всички нерези и 5% от свинете майки, за календарна година необходимият брой проби, разпределени по области, са според посоченото в таблицата по-долу:

ОДБХ	Брой проби от крави	Брой проби от нерези	Брой проби от свине майки
1. Благоевград	2433	46	20
2. Бургас	1839	85	128
3. Варна	719	66	266
4. Велико Търново	1321	59	81
5. Видин	398	20	22
6. Враца	1108	8	5
7. Габрово	519	24	15
8. Добрич	1455	14	100
9. Кърджали	4021	0	0
10. Кюстендил	428	15	4
11. Ловеч	715	37	49
12. Монтана	1024	30	33
13. Пазарджик	1403	78	202
14. Перник	500	0	0
15. Плевен	1679	108	29
16. Пловдив	4919	59	107
17. Разград	1407	54	161
18. Русе	726	43	112
19. Силистра	896	24	76
20. Сливен	2023	26	45

21. Смолян	790	3	1
22. София-град	306	15	7
23. София-област	1256	54	64
24. Стара Загора	2160	97	354
25. Търговище	1350	24	82
26. Хасково	2487	34	25
27. Шумен	1497	92	152
28. Ямбол	1438	131	118
Общо:	40817	1246	2258